

[K] **HET LEVENDIGE GRAUW VAN TJEBBE BEEKMAN**

Tjebbe Beekman schildert de wereld van nu. Hij portretteert een geautomatiseerde maatschappij waarin het repetitieve een opvallende constante is. Wat wij zien en wat wij doen, herhaalt zich voortdurend. Beekman schildert woonflats, warenhuizen, beursgebouwen. Plaatsen waar alles op elkaar lijkt, waar iedereen klaarblijkelijk dezelfde handeling verricht.

Het zijn niet de plekken en bouwwerken die je op voorhand tot ideale modellen voor een schilderij zou verkiezen. Wat Beekman schildert, is op zijn best niet pittoresk. Veel vaker zijn het zelfs *unheimische* oorden waar de schaduwzijde van de moderne samenleving duidelijk naar voren komt. Tegenover de dorheid van het zich manifesterende verval staat de vitale kracht van Beekmans schilderkunst. De grauwe grijstonen die zijn werk domineren, brengen niet uitsluitend de eenvormige desolaatheid van deze dystopieën aan het licht. De speciale schildertechniek waarbij Beekman behalve acrylverf en -lak ook zand gebruikt, zorgt voor een letterlijk zinderend beeld.

Nog tot 15 maart 2009 exposeert Beekman solo in het Haagse GEM. De tentoonstelling laat zijn schilderijen en schetsen vanaf 2003 zien met daarbij speciale nadruk op de recente cyclus *De capsulaire beschaving*, een serie werken die Beekman maakte naar aanleiding van het gelijknamige boek van Lieven De Cauter. Deze Belgische kunsthistoricus en filosoof gaf zijn boek de ondertitel *Over de stad in een tijdperk van angst* mee. Voorwaar geen vrolijke noemer, maar het is evident dat De Cauters maatschappijanalyse naadloos aansluit bij wat Beekman in het moderne leven fascineert. Alleen al het wringende contrast tussen het woord “beschaving”, dat een zelfbewuste naar buitengerichtheid suggereert en de coconwereld die in het bijvoeglijk naamwoord “capsulaire” schuil gaat, lijkt precies dat aan te duiden wat Beekman in zijn grootstedelijke portretten blootlegt.

Een voorbeeld. Het schilderij *Palast* uit 2005 dat in de catalogus *Schilderkunst Nederland Deutschland Malerei* nog de titel *Stolz* heeft. Beide titels zijn wrang ironisch, want het schilderij toont een afgeleefde woonkazerne. Een eindeloze gelijkvormigheid. Afgemeten woonvertrekken.

Tjebbe Beekman, *Palast*, 2005, acryl, email en zand op doek op paneel, 119 x 210 cm, courtesy Galerie Diana Stigter, Amsterdam.

Piepkleine balkonnetjes die zijn volgestouwd met spullen en waar de was te drogen hangt.

Opvallend zijn de vele schotelantennes. Hun ronde vorm springt eruit op een schilderij dat voornamelijk rechthoeken bevat, maar daarnaast symboliseren zij iets dat in de oorspronkelijke titel onverhopen tot uiting werd gebracht, namelijk: trots. Dergelijke troosteloze flats zijn bij iedereen bekend. Elke grote stad heeft zulke wijken waar de mensen dicht opeen gepakt wonen en waar het ongemak van ver zichtbaar is. Het zijn plekken die vol betekenis zijn en daarmee een geëigend onderwerp voor een betrokken schilder als Beekman.

Deze flats mogen nu dan dikwijls als het echech van de sociale woningbouw worden beschouwd; er is een tijd geweest dat de realisatie van deze woonkazernes tevens de realisatie van een wensdroom was. Een woning om trots op te zijn, een paleis voor arme lui. Daaraan refereert de nieuwe titel *Palast*; een verwijzing naar de werkelijke naam van het geschilderde gebouw *Sozialpalast*. Een bestaand bouwwerk in de stad waar de Nederlandse schilder Tjebbe Beekman al geruime tijd woont en werkt: Berlijn.

Iedereen zijn eigen woondomein, even groot en precies zo gevormd als dat van de burens. Hoewel daar momenteel vaak met dedain naar gekeken wordt, waren de bedoelingen van de architecten

doorgaans integer. Beekman laat dat ook zien. Het lijnenspel in het schilderij geeft wel degelijk iets van de esthetische intenties van toen prijs. Keihard daarmee botsend is de wanorde die het wonen in dergelijke flats tot gevolg heeft. De amorfe vorm van het wasgoed en de ronde schotels contrasteren bijvoorbeeld scherp met de rechtlijnigheid van zowel het ontwerp zelf als het ideaal van de maakbare samenleving en gelijkheid voor iedereen dat erachter stak.

Beekman heeft in zijn schilderij zowel oog voor de diversiteit als de eenvormigheid. De dominante kleur is weliswaar grijs, maar de schilder gebruikt vele schakeringen. Een intens, bijna zwart, maar onder meer ook een blauw of roze getint grijs. We kijken woordelijk tegen de buitenkant aan. De ramen laten onze blikken niet binnen. We zien letterlijk geen mens. Toch zijn er verschillen waar te nemen. Herhaaldelijk wordt het architectonische patroon doorbroken door de ingrepen van de bewoners. Het blijft een treurig schouwspel waar echter tegelijkertijd ook een grote kracht vanuit gaat. Het gebouw straalt op hetzelfde moment verslagenheid en agressie uit. Dit is een volslagen in zichzelf besloten wereld. Wat er binnen gebeurt, blijft voor de buitenstaander compleet verborgen. We kunnen ons indenken dat de bewoners ervan dromen hun geruïneerde paleis ooit te verlaten

en in te ruilen voor een woning die privacy en bescherming biedt. We kunnen ons indenken dat zij met hun schotelantennes in verbinding staan met een wereld die wij niet kennen. Misschien dromen ze na een dag hard werken weg bij een soap in een taal die zij verstaan, misschien kijken zij naar het nieuws, naar een versie van de werkelijkheid die wij liever niet accepteren en die ons schrik aanjaagt. Hoewel dit werk geen deel uitmaakt van de cyclus *De capsulaire beschaving* sluit het er perfect bij aan. Een ondoordringbare wereld in een van angst doordrenkte tijd.

Beekman maakt in zijn werk dankbaar gebruik van de tegenstellingen die in de moderne maatschappij besloten liggen. Naast het al genoemde contrastrijke spel met vormen en kleurschakeringen brengt hij in veel schilderijen de spanning tussen het industriële en het organische aan het licht. Beekman heeft veel ruïnes geschilderd. Teloorgegane architectonische hoogstandjes overwoekerd door het plantaardige. Zo nadrukkelijk wordt de clash tussen het natuurlijke en het kunstmatige niet altijd door Beekman verbeeld. Dikwijls is het eerder een ondertoon in zijn werk. Tegenover het stijve en statische van de hedendaagse bouwwerken die hij schildert en die ons zonder uitzondering bekend voorkomen of we ze nu daadwerkelijk kennen of niet, staat een sterke beweeglijkheid die tot uitdrukking komt in een opmerkelijke vibratie die deels een gevolg is van het procédé waarmee Beekman zijn verf heeft geprepareerd en deels voortkomt uit de bizarre werking van het perspectief in zijn schilderijen. Wie pal op zijn schilderijen gaat staan, ziet bijna niets en raakt gedesoriënteerd. Hoe groter de afstand tot het werk hoe meer er zichtbaar wordt. Beekman toont wat veelal verborgen blijft.

MISCHA ANDRIESEN

De tentoonstelling *Tjebbe Beekman* in het Haagse GEM. Museum voor Actuele Kunst, is op 13 december 2008 geopend en is nog te bezoeken tot 15 maart 2009. Bij de tentoonstelling verscheen een catalogus met teksten van Jhim Lamoree en Harry Lehmann.
Zie www.gem-online.nl.